Дмитро Донцов: Російський хижак – вчора і нині

Завжди, коли Росія стоїть перед новим політичним потрясінням, перед зміною варти, зміною своєї провідної верстви, — по світу йде шалена реклама ''нової Росії". Коли в XIX столітті хитався царат, в яких рожевих барвах малювалася "нова", ліберальна чи революційна Росія! На неї радилося покладати всі надії навіть під'яремним, неросійським народам імперії; вона — мала збавити і нас від "абсолютизму" і "реакції", вивести на свободу, і — скільки ж то земляків вірило в цю ''місію свобідної Росії"! Так вірили, що тоді "шовіністом" і "людиною некультурною" вважали того, хто смів заперечувати ту місію і не захоплювався "великою російською літературою"... Це саме явище повторяється тепер. Більшовицький світ стоїть напередодні страшного удару з Заходом. Чим би цей удар не скінчився, він напевно приведе до занепаду більшовизму і хаосу в імперії. В передбаченні цього — неросійські народи готуються до ліквідації потворної імперії, а білі москалі — до її відбудови, до перейняття червоної спадщини "єдиної і неділимої". Звідти й кампанія брехні "в планетарному масштабі", яка робить рекламу для "нової Росії", що постане на руїнах комуністичної і яка буде, очевидно, "зовсім іншою" і "всім дасть свободу".

Як приклад, демаскуючий цю брехню, подам тут короткий огляд кількох старих записок чужинців про Росію кінця 16-го і початку 17-го віку. З тих записок виходить, що між Росією нині, і Росією більше як 350 літ тому, є вражаюча подібність.

Перша книга — записки англійського посла королеви Єлизавети, доктора Джілса Флетчерадо до царя московського Федора Івановича, сина Івана Грозного, про подорож, яка відбулась лише за кілька літ після смерті останнього (1588). В своїй книзі про Росію "Voyages and Discoveries" писав Флетчер: "Простий народ придушений незносимими повинностями. Форма правління в державі така, що все іде лише на користь князя... Хто там виконує тільки владу або правосуддя, то ніколи з природженого права або на підставі привілею, лише все на

призначення і з ласки царя". На Заході, в тому числі і в Україні, були свобідні стани й корпорації, з властивими їм природженими або наданими публічними правами. В старій Московщині — того не було, нема і в теперішній. В обох — усе залежало від ласки або примхи володаря, білого чи червоного.

Окрема особа була позбавлена тоді будь-яких прав, будучи зовсім безборонною перед державою. "Покійний цар Іван Васильович, — пише Флетчер, — у своїх подорожах або походах, коли йому не сподобалося якесь обличчя в натовпі, яку стрічав, зараз же наказував відрубати йому голову". Чи в СССР одиниця, якої обличчя не сподобалося диктаторові, має більшу охорону перед манією переслідування кремлівського пана і його слуг?

Не більше прав мала і вся нація. "Народ, прості люди — є царські слуги або раби, — писав Флетчер, — вони мають лише слухати, а не самі наставляти закони". І це відносилося не лиш до простого народу, але й до вищих класів. Навіть коли цар скликав т.зв. Земський Собор, представництво Станів у важливих випадках, то посли — "мали тільки ухвалювати пропозиції уряду, як вивчену лекцію, без жодних промов, чого б від них не жадали". Зовсім так як на засіданнях Верховного Совєта СССР.

Подібно до правителів сучасної Росії, давні царі ненавиділи будь-який незалежний стан нації. Через це Іван Грозний "бажав користуватися членами нижчих класів, ставляючи їх на рівні або вище представників вищих верств, використовуючи їх заздрість або нахил до донощицтва — одних проти других — за нібито злі наміри проти особи царя або держави". Подібно до більшовиків наших днів, цар Іван IV "поділив своїх підданих на два табори. Один він назвав Опричиною, другий табір— Земщиною". Опричники, або "вибрані" це були царські більшовики, свого роду члени царської компартії: "їх він наблизив до себе, підтримуючи їх всіляко і протегуючи як своїх найвірніших підданих". Щодо "земських" — то вони були цілком безправні. "Коли хтось із них був ограбований або вбитий опричником, це сходило останньому з рук… Ця свобода однієї

групи грабувати й вбивати членів другої групи населення, збагачувала опричників і царський скарб". Як тепер подібна ж процедура збагачує партійців червоних і скарб.

Методи революції більшовицької, і царя Івана — були теж однакові. Щоб зломити силу своїх "контрреволюціонерів", родової аристократії, нащадків удільних князів, — цар уживав безоглядний терор. Флетчер доносить, що під час однієї такої "чистки" Москви від "зрадників", за один тиждень було закатовано на смерть 300 людей. Щодо чисел отже, Іван Грозний не мав того розмаху, що більшовики. При таких розправах, "цар викорінював свої жертви дощенту, беручи собі все їх майно рухоме й нерухоме", — пише Флетчер і додає, що — "насильство і рабство доходить в Московщині до таких розмірів, що треба дивуватися, як народ допускає, щоб з ним робили таке". Подібне питання ставить собі не один чужинець і з приводу більшовицького режиму.

Славнозвісні більшовицькі "показні судові розправи" над "ворогами народу" також не є їх властива вигадка, це — як і багато іншого в практиці совєтів, — є плагіат з царської системи. Губернатори царських провінцій, воєводи, посилались туди, як говорилося, "на кормленіє". Коли ж вони достатньо під'їлися, — "цар кликав їх на правьож за їх захована, щоб бичем вибити з них все або більшу частину награбованого ними з населення і віддати усе до царського скарбу ("в казну"); ніколи ніщо з того награбованого не поверталось пошкодованим". При чому цар "робив з тих процесів своїх урядовців публічне видовище", щоб показати, "як він обурений насильствами над своїм народом, перекидаючи вину за ці насильства на тих своїх недобрих слуг". Тодішні "вороги народу" приводилися на ринок у Москві, і, — пише англієць, — сам цар держав промови в тому дусі, що ось, мовляв, люди добрі, перед вами п'явки, які смоктали вашу кров! А тоді наступала публічна кара. В наші дні подібні судові процеси влаштовує компартія, коли наступає та чи інша катастрофа, — економічна чи політична — в наслідок ідіотичного розпорядження якогось "геніального вождя": через те, що "геніальний вождь" є непомильний, то в випадках, коли він зробить явну для всіх

дурницю, знаходять козла відпущення, якогось "саботажника", "ворога народу", який і йде під стінку за точне виконання приказів диктатора.

Навіть свою економічну політику позичили червоні від білих царів. Флетчер пише, що цар Федор, Іванів син, посилав висланців на провінції, для закупки великих партій хутр, воску, меду, "беручи те все за дуже малу ціну, а потім продаючи дуже дорого своїм або чужим купцям". Як відомо, більшовицькі агенти нині скуповують у селян збіжжя по примусовій, надзвичайно низькій ціні, а потім змушують тих самих селян купувати своє ж збіжжя платячи за нього "державі" в десятеро більше. Та сама система!

Така практика цілком вбивала ініціативу народу — не було сенсу збагачуватися, а в наслідок того — констатує Флетчер — ширилося в народі п'янство і лінивство.

Як в нинішній більшовицькій Росії, так і в Росії Іванового сина, — панувала глибока недовіра до Заходу, до закордону. Царська Росія не любила — пише Флетчер, — пускати в подорож за границю своїх підданих, "щоб вони не познайомилися зі способом життя Заходу; тому й рідко коли ви зустрінете за кордоном московського подорожуючого, хіба що якогось царського посла або втікача, хоч це й не легка річ втекти звідти, бо кара за спробу втекти з Московщини — смерть. Так само не люблять росіяни пускати до себе подорожуючих з цивілізованих країн"... Хіба це не точний образ і сьогоднішньої Росії?

І ще одну річ підкреслює англієць, про яку забули нинішні адвокати московської тиранії: "щодо правдомовності москалів, то вони не вірять ні одному слову, що їм ті говорять, ані ніхто з них не говорить нічого, чому можна було б вірити. Ці їх прикмети викликають відразу в їх сусідів. Татари уважають себе чесними і справедливими в порівнянні з москалями".

Система правління, рабство і безправність одиниці і народу, повна сваволя і абсолютизм верховної влади, економічний гніт держави, страх перед культурою цивілізованих країн і ненависть до них, брехливість нації і багато інших речей, занотовані спостережливим чужинцем в Московщині в 1588 році, — все це є точною копією сьогоднішньої Росії. В передмові завважує автор, що він був змушений "змінити і злагідніти" правдивий опис московського уряду і країни… Цілковито як це роблять тепер, без усякого примусу, чужинецькі мандрівники, яким дозволяють в'їхати до Москви…

На тлі цього оповідання Флетчера, варто підкреслити безмежну наївність тих чужинців і деяких українців, які все ще вірять в якусь третю, четверту або десяту Росію, яка — вже напевно — буде свобідною і дасть свободу іншим! Росія не міняється; яка була 350 літ з чимось, така є і нині. Завданням нашим є не боротьба з тим чи іншим режимом в СССР, а з Расією як такою, з її духом — варварським і насильницьким, який лишиться втіленим в кожнім режимі, який би не наступив після більшовиків.

Друга книга — це твір одного німця, бувшого опричника Івана Грозного, Генріха фон Штадена. Автор — син німецького бюргера, який мусив втікати з своєї країни, і який з різними пригодами, через Польщу й Лівонію, дістався до Москви.

Московщину представляє фон Штаден країною повної сваволі. "Класова війна", використовувана урядом для своїх цілей, — існувала і за царя Івана Грозного, пише Штаден, хоч і в укритій формі, без марксівського ідеологічного сосу. Коли в Москві захопили вбивцю, а він, відкупившись, вийде на волю, то влада його підмовляє, щоб він наговорив на "торгових людей" і заможних селян, ніби вони йому допомагали в злочині. Тепер тих самих "буржуїв" і "кулаків" з селян обвинувачують всякі гангстери в усяких злочинах, а мета і тоді, і тепер — одна: ограбувати багатших і чесніших на користь урядових і неурядових бандитів.

В урядах тоді панувало таке саме катування як нині. Пише Штаден, що бояри, "дяки" в "Приказах" (секретарі міністерств) та інші "чиновники", всі ходили з "посохом", з дубиною, якою й катували тих, що мали з урядами діло. Детально описує автор організацію царем громадянської війни під видом "опріччини", до якої записався і він сам. Багато маєтків і земель було відібрано у їх справжніх власників і віддано опричникам. Опричники "цілували хрест" (присягали), що "не будуть за одно з земськими і не триматимуть з ними приязні". Мали вони однострої — чорні кафтани, а коло колчану з стрілами — мітлу, символ їх акції — вимітання "зради" проти царя. "Опричники робили з земськими такі речи, щоб дістати від них гроші або майно, що й описати не можна". Описує Штаден як великий князь (Іван IV) піддавав цілі смуги свого царства вогню і мечу, як наприклад, в 1570–71 рр. Розповідає й про штучний голод, спровокований урядом, так як це робиться і нині, при більшовиках. Був такий тоді голод — пише Штаден — "що люди вбивали один другого за кусник хліба, а по дворах і селах, які утримували двір Великого Князя, стояли тисячі скирд необмолоченого збіжжя, яке він не хотів продавати голодуючому населенню, так що багато померло тоді люду з голоду і пси пожирали їх трупи".

Опричники, як нині партійці, це була окрема, відділена від населення, каста панів. "Згідно присязі, опричники не сміли говорити навіть із земськими, ані входити з ними в супружні зв'язки. А коли опричник мав у "земщині" батька або матір, то не смів навіть відвідувати їх". Подібно, як нині, коли лояльний партієць мусив відрікатися від своєї "буржуазної" родини. Опричники — пише німець — шайками волочилися по царству, мордували й грабували по великих шляхах, нападали на посади й міста, палили доми, забивали на смерть людей. Одним словом робили те саме, що роблять тепер більшовики — "розкулачування" всяких "буржуїв" і "ворогів народу". То була така сама революція голоти, яку зробили в XX столітті в Росії більшовики. Бо й тоді, — пише Штаден, — "за великим князем ходять новоспечені пани ("гемахте геррен"), які повинні би були бути пахолками у колишніх панів".

З ворожими і ворохобними націями розправлялися тодішні москалі так само, як і нині. Наприклад, щоби закінчити з опозицією завойованої Казані, цар запросив казанських мурз (володарів) на бенкет, де їх всіх і помордував. А те, що тепер виробляють більшовики з немосковським населенням завойованих країн — масове винищення, те саме практикував вже й цар Іван, хоч не міг ще бути правовірним марксистом. Штаден розповідає, як після одного свого поході на Балтику, цар Іван наказав вивезти всіх німців з жінками й дітьми з Ліфляндії, з Дорпату й Нарви, до Костроми, Володимира, Угліча. Практика, яку використовували москалі так само в Новгороді, у Пскові, а нині — в усіх країнах, які попали в пазурі захланної нації. Головно ходило при цьому про винищення провідної верстви якоїсь країни, яку вже після того можна було забрати "голими руками". Про розв'язану Іваном Грозним "класову війну" в своїй власній державі, оповідає Штаден барвисто, детально й зі страшним реалізмом не лише свідка тієї війни, але й її учасника і профітера. Описує як "великий князь вирушив грабувати власний народ", власну землю: "і я був при великому князі з одним конем і двома слугами, а вернувся (після цієї кампанії "розкулачення") у свою маєтність з 49 конями, а 22 з них були запряжені у сані, навантажені всяким добром, золотом, перлинами, дорогоцінним камінням". Після цієї вдалої акції, Штаден набрав власну банду і "розкулачував" бояр і князів вже сам.

З записок фон Штадена видно, що нічого нового не представляє й більшовицька політика "очковтіратєльства" чужинцям, цебто їх обдурювання. Оповідає, що коли приїздив купець з-за кордону, до нього зараз давали "пристава", нібито для його охорони, а справді для того, "щоб не міг дістатися в усі закамарки і оглянути все що хотів по дорозі і в містах". Коли приїздив посол чужої держави, то "на зустріч йому зганяли масу народу, а везли окружним шляхом, щоб посол не знав простої дороги, ні того, як спустошена країна; посол та його служба охоронялися так старанно, що жодний чужинець не міг до нього добратися; один посол не смів нічого знати про другого, і ні одного посла великий князь не вислухував поки не знав, що відповісти не лише цьому першому, але й другому, третьому й четвертому послові; так великий князь вмів дізнатися про становище всіх сусідніх володарів та їх країн; але

становище його і його країни не може як слід зрозуміти жоден сусідній володар". Знову, система, яка не повинна була б дивувати Захід тепер, бо вона використовувалась до нього вже сотні літ.

Довго все таки фон Штаден, хоч і в опричниках, не витримав в країні князя, якого він зве "червоним, кривавим варваром". Повернувшись до Німеччини, він пише свої записки, до яких додає проект військової окупації Росії, не позбавлений інтересу і для нашого віку. Цей проект, запропонований ним пфальцграфові Георгу Гансу, викликав дипломатичну переписку і знову випливає на світло денне в антимосковському плані сотника Чемберлена в 1612 р. В проекті називає Штаден московського великого князя "споконвічним ворогом всього християнства і неотесаним тираном". Коли на нього нападає противник, він не може устояти в чистому полі, і тому застосовує метод війни той самий, що її уживав пізніше і Кутузов, і Сталін: "він наказував зараз же палити все довкола на кілька миль", щоб вороже військо "не могло здобути харчів ні для себе, ні для коней". Таку тактику застосовував цар Іван проти татарів, шведів, поляків.

Фон Штаден радить набрати на Заході військо для походу на Москву: "це повинні бути такі військові люди, яким нічого не лишилося в християнському світі, ні хатини, ні родини", а таких людей бачив Штаден вдосталь в тодішній Європі, і "можна було б з ними завоювати не одну країну". План кампанії передбачав інвазію Московщини від Коли й Онє’и, і був дуже детально розроблений з метою покласти край "жахливій і жорстокій тиранії" небезпечного для всіх своїх сусідів москаля… Європа, яка мала тоді досить своїх клопотів, стояла напередодні 30-літньої війни, так само як нині недооцінювала намірів московського завойовника і не надала, на жаль, належної уваги плану колишнього царського опричника.

Коли ми від Флетчера і Штадена, звернемося до М.Костомарова, то в його описах старої царської Росії знайдемо той самий образ, разюче подібний до образу сучасної більшовицької Росії. Нагінка на людей хоч трохи заможніших була на порядку денному, як при більшовиках, так і

при царі Борисі (початок 17 ст.), — пише історик в монографії про Бориса Годунова: "росіянин тих часів, коли й мав достатки, то намагався виглядати біднішим, щоб не стати предметом доносів і не попасти в царську неласку", щоб в нього не відібрали все майно "на государя". Це вбивало будь-яке стремління до праці, до поліпшення життєвого рівня, він жив у вічному страху, що його хтось обдурить, ограбує. Тим пояснюється в москаля його "нехлюйство в домашньому житті, лінощі у праці, брехливість у відношенні з людьми, його безсердечність і підступність". Пише історик, що й тоді вже існував певного ’атунку "соціалізм" у Московщині: "держава сама тоді провадила торгівлю і з нею виключена була всяка конкуренція; накупивши по дешевій ціні товару, казна продавала цей крам купцям з великим зиском, змушуючи брати навіть зіпсуте", — спосіб уживаний і нинішніми москалями, коли, при державній монополії торгівлі, нещасні люди звикли брати, що дають, хоч би й "примусовий асортимент", непотрібний їм.

Система славословія Сталіну існувала і за царя Бориса. Костомаров пише, що "багато хто з москалів сплітали надмірні, нечувані похвали цареві Борисові та його мудрому правлінню, а люди хоч і бачили, що це брехня, не сміли під карою, ні сказати нічого, ні навіть помислити проти Годунова" — Борис вигадав навіть окрему молитву "о, здравії" царя, і всі мусили, під карою, на бенкетах її відмовляти. Як нині, на всіх офіційних прийомах в Кремлі, мусить починатися від окремої "молитви" за "здравіє" червоного тирана.

Доносительство при Борисові цвіло на Московщині не гірше як тепер. Автор монографії пише: "де лише не збиралися люди, з'являлися й шпигуни, й донощики. Всі пустилися на доноси один на другого, попи, дяки, ченці, черниці, жінки доносили на мужів, батьки на дітей, бояри цареві, боярині цариці, холопи на панів і тощо"

Однакова економічна політика допроваджувала й до однакових наслідків. Як Флетчер і Штаден, про голод пише й Костомаров: за царя Бориса "їли собак, котів, мишей, часом навіть одна людина іншу. Варене людське м'ясо продавалося на ринках московських".

Йота в йоту те саме, що й попередні автори, пише Костомаров про замилювання москалями очей чужоземцям. Коли голод скінчився, приїхали чужі посли в Москву до царя, "Борис наказав всім мешканцям вбратися в барвисті убрання, а бідакам заборонено було в їх лахах показуватися на дорозі де їхали посли". Це обдурювання чужинців, що приїжджали до Москви, довели, як відомо, до віртуозності більшовики, позичивши ідею і план у Іванів і Борисів.

Навіть теперішні більшовицькі вибори, більшовицька "демократія" — коріняться в глибокій царській старовині. Коли Борис все влаштував, щоб його вибрали на царя, то машина відразу закрутилася: на зборах виборних людей патріарх оголосив, що хто не схоче Годунова на царя, той буде церквою проклятий і відданий під суд. Борис, справді, відмовлявся, але виборні благали його, а за ними й московська вулиця теж, бо серед неї крутилися агенти Бориса, залякуючи людей. Бояри з вікон давали знаки приставам, а ті змушували зібраний народ кланятися, ревіти, плакати і жадати Бориса на царя, "многі москвичі мочили очі слиною, коли бракувало сліз", а тим, що не досить завзято ревіли й кланялися, агенти Бориса стусанами додавали охоти, "і вони — пише літописець — хоч не хотіли, вили мов вовки". А коли вибір був таки прийнятий ласкаво Борисом, кричали "Слава Богу!" — кричали всі, а пристави штовхали людей, щоб ті гукали голосніше і веселіше..." Ну, чим це не вибори якогось високого чи пересічного достойника в СССР? Дух нації лишався той самий, при царях, при комісарах. І навіть в розправі з політичними противниками, в практиці більшовиків відбивається старомосковська жорстокість, цинізм і брехливість: коли переможний похід Дмитра Самозванця привів до наглої смерті Бориса, розправа з його родиною була короткою: "вдову Бориса задушили шворкою" — оповідає Костомаров — "сильний від природи молодий Годунов пробував був боронитися, та його оглушили ломакою, а тоді теж задушили... Голіцин і Масальський об'явили народу, що Борисова вдова і син отруїлися..." Скільки подібних смертей і офіційних "самогубств" знає практика нинішнього російського режиму?

Я коротко переглянув три свідоцтва — двох очевидців і одного історика — про три царювання в старій Росії — Івана Грозного, Федора і Бориса, і від всього цього аж смердить сопухом більшовицької системи! Дух, засади, практика режимів лишаються однакові, хто б не сидів на троні, "цар батюшка" чи "атєц народоф". Потворна імперія не міняється, і мусить змагати до її знищення той, хто справді прагне свободи.

Серпень-вересень 1950

Дмитро Донцов